

l'enq. que vaig fer-hi el 1957 (xvi, 191-193) i en la de Colldarnat (1964, xxxviii, 24ss.)

MENCIONS ANT. 839, Acte C.SdUrg. *Montedamno* (citat entre *Tost* i el *Pla de Sant Tirs*), *Montedampno*, en la còpia del S. XII; en el Capbreu vulgar, confrontant-ho amb els mss. veig que, si bé s'hi llegeix *Montedan*, com ha imprès P. Pujol en la seva ed. nº 36, hi ha rastres d'una esmena amb altra tinta, però res més de legible.

No figura en el cens de 1359 on hi ha una dotzena de llocs del voltant (*CoDoACA* XII, 55), potser perquè segons Z.Rocafort (*GGC* 552) era lloc pertanyent al capítol del bisbat de la SdUrg.; i en el cens de 1831 només s'esmenta junt amb *Tost*, com dependent del corregiment de Puigcerdà, amb 248 hab. entre tots dos. No en tenim altres mencions antigues, potser només perquè en despullar els cartularis ha estat pres per un dels homònims, en els quals ja es disposava de molta documentació. No és impossible que es refereixi a aquest lloc la segona cita que donaré per a la Vall dan (*I*), però el context indica més aviat identificació amb aquest.

2) MONTÁN, important poble xurro, cap d'arxipresat del bisbat de Sogorb uns 15 k. al Nord del cap del p.j. Viver; en devia dependre el (3) *Montanejos*, també mun., uns 4 k. més al nord, i més avall que Montán, que ja és en plena muntanya: per tant suposo que n'és un mer «diminutiu toponímic» (en qualitat de lloc menys important dins el districte). No essent en domini català, no s'hi va fer enq., però tanmateix importa consignar-ne la documentació antiga.

Foren i restaren poblacions morisques fins a l'expulsió. 1235: «Arenoso, *Montan*, *Castiel Montan*, Cirat ---» (Villan., *Vi.Lit.* III, 5.12); 1264: aljames de sarraïns de Xulilla, *Castell de Muntan*, Liria, Xelva y Tuxa» (Mtz. Fdo. *Doc.Val.ACA* nº 566) (cf. *Tuexar* en Reglà, p. 106); Lapeyre (p. 33) hi identifica *Castellmontant* (amb 37, 50 i 43 cases de moriscos en els anys 1563, 1572 i 1602), citant també *Montanejos* (on n'hi troba respectivament 57, 80 i 427); Reglà (p. 108), imprimint *Castellmontalt* i *Montanejos* (pertanyents a D.M.Valterra) hi troba 95 i 150 cases de moriscos, l'a. 1609. Hi ha, però, *Castellmonta<n>* a l'índex del Real Patrimoni, nº 91

És clar que *Montalt* és err. per *-an*, però també ha de ser secundària la forma amb *-ant*: notem la grafia *Montan* amb *-n*, sense *t*, en les mencions antigues (1235, 1264) del (3), igual que en (1) i (2). En fi, quant a (3), es comprèn que a (3a) o a (3b) li digueren *Castell-Montan* perquè s'hi havia fet castell, i serví per diferenciar (a) de (b) mentre que d'altres ho diferenciaren per mitjà del diminutiu *-ejos*. Fa l'efecte que, per resistir l'expulsió, els moriscos es passaven d'un lloc a l'altre: d'on la fluctuació entre el nombre d'un o l'altre en els dos censos últims (amb

l'exorbitant xifra de 427 (o err. tip.?), i que en els dos s'hi va fer un fort castell, del qual temien l'atac de les forces reials. En tot cas la *-n-* intervocàlica del derivat *Montanejos* també confirma que l'ètimon terminava en *-n* o *-nn*, però no en *-nt*; i que no era el d'un suposat castell que *munti* o pugi.

B) MONTANISSELL, poble de l'Urgellet, amb municipi, a la drete del Segre, uns 7 k. muntanya amunt, a l'Oest d'Organyà. *Montan* (*I*) és a l'E. d'Organyà mentre que Montanissell n'és a l'Oest, i separats per la vall del Segre.

Pron. mod. montanisèl, oït a Organyà, Casc., 1920; jo id. en les enqs. de 1957, a Alinyà, Coll de Nargó (xviii, 1 ss.).

MEN. ANT. 839, Acta C. SdUrg.: *Montanione*, id. a la còpia del S. XII, però en el capbreu vulgar P. Pujol (nº 119) llegeix *Montanocell*—confrontat per mi en el ms., ho veig nítidament així (escrit *Mōtanocell*); va cit. després de Nargó i Colivar, i seguit de *Sallent* i *V. d'Archas*, nº 12 vº).

777 [antedat?]: *Montagnon* (Col-l. Moreau I, 13);¹ 846: «in strata (que per)git per *Montanione ad Capodece*» (*Cart.* de Codinet 5.17). 866 (doc. de Gerri, parlant de Bellera): «de *Montagnonio* usque in *Bovemortuo*» (Mor. II, 53); 881: «eclesia Sti. Juliani el Sti. Gervasii in *Montanione* (o bé *Montinione*)» (*Cat. Car.* II, 252.1 252.3).

Fi. S. XI: «ecclesias de S. Vicentio de Echa e de *Montagnon* usque in *Bove Mortuo*» (doc. suspecte en el *Cart.* de Lavaix III, 28); 1069: «villa *Montanoncell*» (bis, doc. d'Organyà, *BABL* VIII, 439); 1071: *Montanio* (MiretS., *Castellbò*, 315); 1099: *Montaniocel* (*MarcaH.*, col. 1207). 1265: *Montaioncel* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 89); 1518: *Montanicell* (repetit 6 vegades en *Spill* de Castellbò, nº 27, 34 i 37, i tres cops més 36v7, però un cop *Montanyoncell*, nº 2vº); 1573: *Montanocell* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 92)

En conclusió de les mencions de Montanissell, es veu que es crearia com un «diminutiu toponímic» de *Montan*, i que en la formació es vacil·là entre una formació *Montanione* (839) i una «super-diminutiva» *Montanioncell*, que popularment acabà simplificada com *Montanicell*.

C) LA VALLDAN. Són dos llocs, ben separats, si bé quasi dins la mateixa comarca.

(C1): *La Vall dan* és un llogaret de 65 habitants, a l'esquerra del Segre, uns 5 k. muntanya amunt d'Oliana, i uns 20 k. al Sud de Montan (A I): forma mun. amb uns quants llogarets, entre ells Odèn (que es troba una dotzena de k. més al Nordest). *Pron. baldán*, oït a Cardona, Casac. (1920); jo, però, tinc nota d'haver-ho sentit amb article, *la baldán*, a. 1957, a Alinyà (xviii, 21) i a Aguilar de Bassella (xviii, 41).²

MENC. ANT. 839. Acta C.SdUrg.: *Valle bando*, i